

ВХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.
—
ЦІНА
ОДНОГО ПРИЗМІНКА
20 сот.

[illegible]

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

За повороту Пилсудського до війська.

На засіданні політ. комітету ради міністрів дня 11. І. радили над інтенсивніше пос. Морацького в справі повороту Пилсудського до польської армії. Повороту домагалися пос. Морацький і ген. Желіговський. Комітет рішив, щоб прем'єр Схінський звернувся до марш. Ратая, щоб прискорено праці союму над проектом закону про організацію найв. військ. властей. В союм. кул'юарах кружляє чутка, що на засіданні політ. комітету ніх. військ. справ ген. Желіговський загрозив димісією, колиб Пилсудський не вернувся до чинної служби.

Лінде вті?

У Варшаві розійшлася чутка, що Лінде, бувший презес ПКО. потягнений до відповідальності за надування, атік, а дійсно влеклиши йому втечу, щоб не скомпромітувалися визначні особи.

Домбський творить новий клуб.

В кул'юарах польського союму кажуть, що виключений з "Визволення" пос. Домбський утворить із посланими, які ще виступають із "Визволення" й з групою Бриля новий клуб "Єдність Людова". Домбський сподіється, що до його клубу вступлять і послы інших селянських партій. Новий клуб числитиме покищо 15 послів.

Арештування рад. аташе у Відні.

У Відні арештовано представника рев. воєнної ради Маняковського. Він був придільний до рад. посольства у Відні як військовий аташе. Обвинувачують його в шпіонажі в користь Польщі, продажі тайних документів агентам польської дефензиви і помочі польським шпіонам на Україні.

Опозиція в справі нн. рум. Карла.

Румунський кн. Карло, що зрікся престолу вийдуть до Медіолану. Опозиція під проводом проф. Іорґи, який є в Парижі, приготується енергично до оборони кн. Карла. Часописи пишуть, що реакціяно вимуслили на князів. Братяну оголосив у Букарешті й околиці стан облоги.

НОВИНКИ.

— Упрощення "конституційним" способом. Уже рік, як Станіслав є "вельким", призначаючи до себе або Книґини і окрайні доколичних сіл. Наві громадяне міста почали жалуватися, що тепершня міська рада не відповідає новим вимогам. Її признали згідно, що треба вибрати нову. Влада, добра опікунка населення, думала рік як не поладати на задоволення всіх і міркувала ось що: вибрати батьків міста на підставі старої урядової системи — не динить, нових акцій самоврядування союм ще не дав. Отже найкраще буде, коли "політична влада" у порозумінні з "тимчасовим виділом самоврядування" признає сама нових членів міської ради. І признала. Записи 39 має їх Станіслав 46, з чого 25 Польків, 15 Жидів (у цьому 4 асимілянти) 5 Українців, (з них 1 соціаліст, мабуть з ППС) і 1 Німец. Про виборчу мішаницю розповідає з патрістичним зорупленням у вступі статті "Курер Станіславський" (з дня 10. січня), вважаючи найбільше справедливим у світі, що Українці мають тільки 5 своїх представників.

— Зміни в поліції. У найближчих днях у львівській поліції змінять деяких урядовців на інших та нижчих ступенях. Кандидатом на "начальне" місце є один зі старостів галицьких міст повітових.

— 30-ліття смерті Мих. Драгоманова. У Подєбрадзі улаштував Комітет об'єднаних товариств: румунського т-ва "Сік", споживчого т-ва "Україна", повичкового "Єдність", подебр. філії української сел. Співки та української Акад. Громади дня 26. XII: 1925 в селі "Заїчній" Святоцкій Академію з сімнадцятьма програмою: 1) Павло Богданський "Загальний образ громадсько-політичної, літературної та наукової роботи М. Драгоманова"; 2) хор Української Акад. Громади: "Прометей"; 3) Д-р Карло Коберський: "Вілла Драгоманова на українське відраджання в Галичині. Прибрану салю українував гарний бюст роботи Марії Стовебенської.

— Що таке шовінізм? Одержуючи таку пошану з Вісник 10-го н. м. видає тут сповіщення сою. посла Салукоскис. На вже прийняті всі верстки місцевого населення. Провісти інтерв'ювати посла в різних громадських справах. Та коли Українці звернулися до нього з запитом про компенсацію кравів, шкідливо та сповну українського університету, соціалістичний посол мав на це гороту відповісти: інтерв'ювати з шовіністичними колами і протестувати такі спроби. Віне закінчилось без результатів, за те обидва не дуже приємні на адресу посла. Прікро вражало те, що дієві ніші землі скаржилися біля польського посла, а ще прикинуло, що він ніх не вітає проти нас у селі "Досвітні", яку відступила йому з чимось на віче.

Талановиті єврейки. У Я. Зареччя директора училища Яна Собського у Львові, служила кілька місяців досвідчена завідувачка, що виступала під різними прізвищами: Ковалюча, Сузіба, Битра, Лішівська, Каморівська. Своєю господарю, обидвала систематично, маючи спільники, ятогож напеченого, що в останній мент шез з нею безсильно і дві жінки: Давидов, служачка, і Вішанову, жінку залізничного емерита. Одна з тих спільниць, дякуючись, ш би Ковалюча не втїкла з накраденими дорожніми-остами разом з другою, за радянським кордон, зрадила її на поліції. У Давидової та Вішанової найшам прегарну збірку книжок, образів, та інших дорожностей. Ковалюча шезла.

— Середнюча п.д. Варшавою. У селі Велише, на кількадесяті кілоом, від Варшави, селяне звернулися до знахора, щоб порадив надужий жінці одного з них, Пахнік. Знахор рішив, що в Пахніковій сидить чорт і його треба з нею погнати. Даваянція сиди, згідно з вказівками знахора, тягнула в новорічну місячну ніч Пахнікову мотузку через вулицю, як чарівницю. І копали та б'ли, спліваючи побожні піснї, а коли з неї почали текти кров, зібравши кров до посудини та дали їй з неї п'яти. Селяне, яких переслухав поліція, бороняться дуже похажно, віруючи, що не зробили нічого злого. Все не діється в двох годинах їзди від стоянці, яка для рятунку фінансового бюджету в першу чергу скорочує видатки на освіту, вважаючи, що освіта в краю і так уже стоїть досить високо.

— Українська. У ч. 9. з 9-го ц. м. "Прігер Прессе" у виданні "Savische Rundschau" нахажно інформації про події кнїської університетської бібліотеки між загальною українською національною бібліотекою і інститут народної освіти; далі про нові книжки видані державним видавництвом румунського уряду: В. Базилевич Лекарбристи в Київі, Драймара — Лесі Українка, Д. Фальківський — На варті, Драймара — Румунська, В. Ярошенко — Вілами по воді, В. Антонович-Давидович — Запозомени сімності, І. Сенченко — Оповідання, Іванця та Якубський; Шляхами життя, Гео Шкурорупі — Пригоди машиніста Горня, вибір поезій Франка, збірні твори Коцюбинського, новелі Кобилянської. Є також інформації про останні видання львівської "Просвіти".

— Помер у Берліні, застрелившись. Павло Кассіер, відомий меценат м. стецтва і малярський критик. В р. 183 оснував мистецький салон і берлінську "Сепією". Завдяки його впливам фінансується імпресіонізм пишнівсь в Німеччині. Відомий був в усій Європі як видавець артистичних альбомів та організатор виставок. Причиною його смерті була власна жінка, артистка Тілі Дюріе, яка після 19-літнього подружжя покинула його. — Німецький письменник Гас Беншман у 57. р. життя у Берліні, відомий найбільше як автор антології "Модерної німської лірики", що розійшлася у сотні видань і як автор критичних літературних нарисів. Влада збірки поезій "Im Frühlingsturm", "Meine Heide". Був до смерті архіварем німської парламенту.

— Християнсько-нід'євський конгрес. у Нью-Йорку зібралось кілька єпископів і кілька рабів, щоб розглянути питання, в який спосіб можна ослабити причини ворожечі Християн і Жидів. Вислідки цієї шкватої наради невідомі. Зібрані спіслювались дуже гостро про рух Ку-Клукс-Клан.

— З банкових мстерій. Американський спеціаліст від фінансів Кермер, що студіює таїні валюти у Варшаві, не багато зрозуміє з цих тайн, коли не в силі читати шоденної польської преси. Ця преса приносить майже шодня новий матеріал для розснення крутих стежок, якими йшла правдива та фальшива валюта. Відомо банкова афера д-р. банку Філіппі у Кракові розростається до справжньої панамі. У зв'язку з цим арештовано вже директора філії банку "Кравенго Господарства" в Катовицях, Вілішського. Філіппі раз м з іншими фінансистами створив щось у роді "директорського" синдикату в одній фінансовій інституції. Цей синдикат викупив потім банківну дім у Кракові, Рінгера, і розпочав величезну валютну спекуляцію так хитро, що всі успіхи йшли на рахунок банку Рінгера. Філіппі та їх спільники, а всі невдачі на рахунок банкової інституції, де Філіппі працював офіційно. Філіппі має власне село та чудову

віллу і жив як князь, а іншим менш щасливий. — Одночасно приносить часопис звітку про апетит-ланне прокуратора суду в Сельмат. Гусковського, який об'являв нахажі. Гусковський з похвалювання Росичин багатий люди динсь, який утілював тут революційну політику до Польщі і тут перешов на українським, шобі дістатись до суду. У польській суді павиче вже шість років. Коли й суду прокуратором є фальшивий, то став єсо, хоч у Гемізі, і патрон банкі, Межурі, міжно позачувати собі в Польщі от, мов при забаві а шимкурки.

— Нунд' покійських студентів. Мисля рада Москви похаживала матеріальними умовами свого студентства. Вислідок з'ясувати був жалюгідний: 1031 студентів не має азатки хати і ночує приватно, де владсть, від аймажент як до жалюгідно на зявляється: 975 має нічати спільно а чотирьох-п'яти інших, 2212 студентів не їсть теплої страви частіше як двічі-тричі в тиждень. 609 студентів працює на прожиток як інші вулиці сторожі, нічні портієри і інші "дики".

Посмертні згадки.

Олеся Поланський, мешканець в Комарні (на Розлуці) номер 27. XII. 1925 а 70 році життя. Покійний належав до різних постатей серед міщанства в Км селі, а його аборде а інтелеґенція та організаторський хист виступали прийшлим до чого міщанства, якого провідником був довгі роки. Всузю і азатіи був там, де діяв князь його національний обов'язок. Без нього не відбулось ні одні збори ні вче в Комарні, на яких покійний часто провозид а нитювдо собі пезністю і такто а його річні аргументи промовляли до лви зібраних. Був членом оснате-лен Тоз. Задатк. в Комарні (1875 р.), де аж до смерті був заст. пред'явтея Раді Надзірно, оснатеялен чинами "Просвіти" в Комарні (1882 р.), а заг. збір тож читальні мемував його в р. 1906 почесним членом читальні. Був теж оснате-лем філії "Просвіти" в Комарні (1901 р.) і довгі роки був членом Виділу, а по нитювдо Філії в р. 1920 її головою. Ким тож був також оснатеялен філії "Сільський Господар" у Комарні (в р. 1910) та довгі роки діяльним членом її Виділу. Перед війною в р. 1914 владився покійний виріб м озочених він, з аних а шійї околиці. Покійного люблять сі з його чесний характер, а навіть протинику шанували його боачис. його гострої і рчелвої критики. Від р. 1901 при кожній виборх до Ради гром. в Комарні, місцел а чужина кліка робопозала покійного всімаи способами і не хотіла його бачити в Раді громадській. В його величаві похорон, який відбувся 29. грудня 1925 і на якому співав місцевий муж. хор, азяа участь тисяч. динг народа без ріжничі віри і нації. Над могилу попращали покійного О. М. Косонюцький — ма Гоа. Задатк. О. Утриско, канд. ала. — від філії "Просвіти", А. Калимон, мішанин від читальні "Просвіти" і міщанства, Го. Тершаківсь — від філії "Сільського Господар" і м. повитих організацій. В. И. II.

Стефанія Олена з Шеларовичів Глинська, вдова по раднику судовим, по довгій а тяжкій недугі, заосотрена Найшанішими Гайлами упокоїлася в Бзі, дня 11. грудня 1925 р. в 64 році життя.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Нахд'п'ринського Театру під дир. О. Митеніча.

Рана Руська. Салі "Сокола".
12.1. Маруся Богуславка.
13.1. Чорна пантера і білий медвідь.
14.1. Казка.
15.1. Твардовський.

Угнів.
16.1. Вія.
17.1. Маруся Богуславка.
18.1. Дні нашого життя.

Рана Руська.
19.1. Барон Кімел.
20.1. Лісова пісня.
21.1. Воскресіння.
22.1. Ренізор.
23.1. Сатана.

24.1. Оя не ходи Грицю. 14-?
Готуватись до постачання "Затонлений дзвін", Гауптмана, "Дядя Ваня" Чехова.

Товариство "Пуг" в Олірній зі святоч-ного збірки дає 125 зол. на українські шк-лові. 1080 б) 1-1

Тов.о. Українська Захорожня у Львові повідомляю, що курсорам Товариства азосотренними в легітимації, є від 1. січня 1926 р. пл. Степан Коржинський і Новадінер Камарський. — Виділа.

Дрібні оголошення.

ОСІЛЬНІЯ дубова солідна оказійно на продаж. Ковачка, Львів, Галицька ч. 3. 1079 1-3

ПОШУКУЄТЬСЯ заст. інструктори до I. і IV. народної школи. Обидва а у-сіними пресинати до тучки прохажі-го Івана п. Нунд. Нунд'явчачі офіта остачітєс без нічювдо. 1082 1-2

ОПАСНИ є гірські, відки окрпона, тучі і які нічати динсьвіно мисляе Іан. Гуджонек, Іан'ельда. 1079 1-1

ГЛЯ ІАЄТЬСЯ окрпачі мішанин (кн'явчачі) заст. 2 студентом ніз І. опитом Згопачення селти до Адміністрації "Діла" під "Студентів". 1087 а) 1-1

КАЛЕНДАРІК "РУСАЛКА" на 1926 рік. Грош лаячачі? в 2-х кн'явчачі ала прозачітєс. (Шля 6 центів). Замажачі А. Ожн'иш, Львів, Каваччя 4. 1077 1-1

ПОТРІБНА на селі інтелеґенція жечоніт середній літ, залюова, оснатея, котра добре розумілась би га кн'иш, до завітну дому і ведення домнішого нн-а с озачістю у старого, сакішого снн-а. Згопачення з усімаи до тучки похажівачіа а Михайлович п. Дрибача. 1069 3-3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає

Спеціаліст недуг ушей, носа, горла і гор-танки Д-р Зоннєвський Барнаба Лян, Академія 14. тел. 2-5, ординує 1-3 1073 від 11—11 від 3-5.

АДВОКАТ

д-р Ярослав Селезінка

відкрив адвокатську канцелярію в Радеківі
і веде її в домі п. Чоплів проти 1080 прихотства. 3-4

В малій салі Муз. Тов-а Лисенка
дня 13. ц. р.

МАЛАНЧИН ВЕЧІР

заходами

Українських Купців і Промисловців

Прекрасна програма. — Буфет з власних складів тому майже даром.

Вступ для студентства і зол.
Хто не дістав запрошення — 13. І. при хазі

КОРАБЕЛЬНА АГЕНЦІЯ

на провінції

глядає

ЗДІБНОГО УРЯДНИКА

зі знявими згаї'якми мови. Оферти про-хажітєс азосити до Азмі. "Діла" під "Ко-1076 рабел". 1-

Конц. Теогорівний курси Софіт Гля-зінської, вул. Панська 14.

Вписи на коді 5-місячні курси (муж-жеск і жіночі) приймає У-пана шоденно від год 8-1 і 5-9. — Одночасно наука ставовачітєс тогт, писання на машині (з українським письмом) і чужих мов. — Початок науки 20. січня. — Под обічї а афішах.

1081 Німечка сплата зол. 12. 1-3

Управа: Проф. Д-р Юзеф Гломіньскі

Подяка.

По волі Всемишнього розстався з мачіт ніки дня 12. грудня 1925 р. наша най-дорожча матір і бабуса Стефанія з Шеларовичів Глинська, котру дня 14. грудня прозачі ма на вічний спочинок. Дякую отсюо дорогою Рєж, що не оставила Покійної в останніх хвилях життя без помічі а нас після тяжкого удару без розради та здолни віддати Покійної похажітєс праслуг. Передаючи селдичне спасибіє Ел. постороні В. Візоворому, котрий до жині життя Покійної не відступав і, викажу-ючи терпіння, шира підічка. Всє о. декля-ючи Русинськ за провід у похороніах, о. сов. Гриньоскому за даскуку участь в похороні х. о. Сулятишському за душову розраду для Покійної, Товариству "Живучий дружок" за корпоративну участь та алаження нині, якіці Ва. Громадистку Коломиш, що численною праважю на похоронах азвечало пам'ять Покійної. Коломиш, 22. груд. а 1925, Софія о. Петро Галицький, Маня Кнурра, Софія Дудинська літ. Оляга, Діана, Богдан Галицький, Оксана, Татяна Кнурра, Татяна 1077 б) Дудинська — науки 1-1

так вже журиться долею „важкої“ Польщі. А ще цікавіше, що він „польському пролетаріаті“ найповні та материнське слово, на якому може викинутися. Школа, що він не кинув гаврилою Наполеона і не поїхав на „краси“, а був би нагледно переконаний, як „польський пролетаріат“ відчував національний утиск і як він подумів терпіння невольних народів.

Мужніше, ардіше і без того — так сказатиб — серйозніше у відношенні до неспівної виступив по-свійськи есеє Дан. Він вказав на зворот, який відбувається в соціалізмі. На протилежності до вітчизняного європейського капіталізму вичерпав свої сили та винахідливість своє моральне банкрутство, чим відхилив основи свого панування. Присвоюючи маси не лише європейського континенту, але й Далекого Сходу та колоній бажаною самі розпоряджати своєю долею. Однак наслідки великого гніту, безправства і темноти є особливою силою в поході тих мас. Також господарська руїна та соціальні й національні антагонізми є перешкодою в тріумфі тих мас. Пошування за новими шляхами є змістом того процесу, який називають кризою соціалізму. Цей процес є дуже важкий, особливо в нових державах.

В національній kwestії Дан висловився ось так:

„Між все боронили, боронимо й будемо боронити права всіх народів на самовизначення, не лише права Польщі, але й усіх інших держав, що відділялися від російської імперії, — до незалежного існування. Як історичносправедливо думало, що об'єднання всіх соціалістичних партій є боротьба з перш усього у себе дома зі своєю буржуазією і своїм урядом — з оборони права кожної національності до самовизначення, боротьба проти отрути націоналізму і національного шовінізму, який викликає класи затроювати свідомість пролетаріату. Від історичносправедливої теорії ми раз нагадує нам те“.

Сумніваюся, чи пересічні школярі скористали з цих наук Дана, тим більше в хвилі, коли вони разом з польською реакцією засіли за одним столом в салонах польських міністерств. А як вони зміють боротися зі „своєю буржуазією і своїм урядом“, ми вже мали нагоду пізнати від тієї переломової хвилі в р. 1918, коли вони заклали союз з буржуазією на поневолення українського народу. І треба їм признати, що той союз не тільки не розірвався, але ще скріпився в останньому часі.

Рубець заслони.

Ім'я Конрада фон Генцендорфа.

Чим більше являється спомини і документів про останню велику війну, тим ясніше бачимо, що в тім першорядним історичним катаклізмом були ми тільки об'єктом. В першу чергу територією, на котрій велися бої, а даліше масою, котра мала давати живіра, підводи, харчі і мала дозволяти робити з собою все, що було потрібне до переміщення великих військ. Конституція, парламент, воля народу, все це був фантом, забавка для старих дітей, на ділі — кілька оманливих рішало про долю й долю мільйонів.

Це було і в державних народів і що ж казати про недержавні, про нас! Нам остільки історична лекція, за котру ми заплатили дорожню ціну. „Історія учителька життя“, і треба сказати учителька дуже суворі і незвичайно дорога.

А все ж таки вчитися треба. Треба читати спомини і стулї людей, котрі за час тієї війни грала передову роль. До них безумовно належить спомини воєнного Конрада фон Генцендорфа. (Aus meiner Dienstzeit, 1906—1918, Wien-München Leipzig, Nikolaus-Verlag).

Генцендорф був головнокомандуючим австро-угорської воєнної сили, арміявським фондом тільки фео-

дально відповідав за її успіхи і невдачі. По тої польній війні, Конрад фон Генцендорф, на безперечно найвищійшій австро-угорській полководець в часі великої війни. І вже те одно мале його спомини окремої ваги. Та є ще й інші спомини. Крім військ пів великий таір (Дотепер 5 тубних томів) сірою ниткою стіється смутко і жалю талановитого, образованого, енергійного людини, котру висунуло в чільне становище, зроблено відповідальною за долю держави, династії, народів, а разом із тим спутано по руках і ногах усіма спеціально австрійськими „ресpekтами“ суверенітету корони і інших „сильних міра сього“, об'єднано сіткою інтриг, вибій, віденської кавкази, одним словом — аборачено галерею дестройських полководців, що однією трагічною постановою, лицарем суєного обличчя з тим сумним обличчям відійшов Генцендорф туди, куди вже не доходить дух віленського Бургу, Шейнбруну, Бальдуну й інших менше, або більше сумних мість. Трагічною покійного Генцендорфа аблявше ще смерть його улюбленого сина Герберта, котрий полег під Равно Руською зараз з початком війни.

„Und damit ist das Licht meines Lebens gelöscht“ пише Конрад до генерал адютанта пісара Фланц Йосифа, Больфраса, 17 жовтня 1914 р. Вже 17. жовтня 1914 року австрійський шеф генерального штабу годиться на те, що він тільки одинодинак, котру забувають, як забувають люде число передучорашньої газети. Сумніваюся, чи такий прибитий настрої Конрада був доброю ворожою для Австрії, котрої армія стояла під його провідом, але для споминів він безперечно дуже характеристичний, робить їх ближчими читачеві, який на війну здебільшого так дивиться крізь призму болю і жалю.

Генцендорфову книжку „Aus meiner Dienstzeit“ читается не без літературного інтересу. Бачимо в ній не тільки вождя, але й чоловіка, людину, котра страждає і то здебільшого не за свої, а за чужі гріхи.

Не знаю, як далеко Генцендорф доривав до своєї історії останньої війни, бо так можна назвати її його спомини.

Перші чотири томи присвячені передвоєнним часам, людям і подіям, від року 1906 починаючи, себто з тієї пори, як Генцендорф став грати визначну роль. Вони цікаві не лиш для істориків і стратегів, але й для політиків і політикуючого загалу. Багато там дечого, на що ми, звичайні смертельники, дивилися, а не бачили, бо не розуміли. Пятій том це вже війна. Його читается, як історичну повість писану рукою, котра признає рисувати пляни битв і походів, а до того рукою старця, котрий спішився, бо за стінкою його кірсла стояв останній його ворог — смерть. Спішився, бо хотів облегчити свою совість, хотів лишити добру пам'ять по собі, хотів дати свідомство правди. І це йому здебільшого вдається. Може тільки покищо. Поки історія не скаже свого останнього слова. А вона не спішиться.

Пятій том „Aus meiner Dienstzeit“, це нибі передсмертний сповід прибитого горем чоловіка.

З нього і ми бачимо свою трагедію і можемо дечого навчитися. В першу чергу, що *eventus belli semper dubius est*.

Генцендорф і Мольте умовилися, що протягом шести тижнів від початку війни Німці перекинуть на східний фронт значну частину своєї армії. До того часу яких 14 днів австрійського війська мало через Седльш увійти в Галичину. Генцендорф тримався, як міг. Не щадив до кращих своїх сил, видержував напір без порівняння сильнішої російської армії, посилюючи чимраз більше сил на півдні генералові Потюркові, котрий замість турб-

ватися своїм фронтом, тільки дбав про те, щоб коштам Генцендорфа здобути собі в Відні як найшвидше свободу руку. Нагадуються часи колишнього Гоф-прігерату і вєним стє, чому Потюркев загубив даї свої армії.

Німці об'єднані підмоги вчас не прислали, тому, бо Мольте на західній фронті робив рахунок „ohne Wit“.

Числа, що протягом 40 днів Фланц був полковник, а тимчасом прийняв битву над Марною і перекрестив цей рахунок. Німці легкозалили бовдальність не тільки Фланцу, але й Англичан, а в ній ні краде переціновати, ніж недоціновати ворога, а найкраще цінити його так, як він є.

І тих 14 днів, що мали прийти від Седльша, не приходили, бо для Німців важішою була східна Прусія, ніж якась там Галичина. „Тримайтесь!“ І на галицьких бовдальностях Генцендорф що краше свої частини, і що краше офіцерські кадри, від майора в долину.

Коліж катастрофа над Марною показала, що війна на західній фронті не може бути покінчена одним махом, гої Генцендорф радив, щоб її закінчувати на сході а описав усі сили повернути на захід. Але на це не хотіли згодитися ні Мольте, ні Фалькенгайн, хоч Гіндебург і Людендорф прихильно ставилися до пляни австрійського воєнного маршала. Були вони тої самої гадки, що він, а саме, що війну з Росією треба і можна скоро покінчити, щоб мати одну руку вільною. (Генерал Гольц хотів негайно післати на схід аї мільона армії). Але голос Мольтекого мав тоді більшу силу від слова Гіндебурга, хоч для німецького народу імя Мольтекого було тільки пригадкою 1870 року, а імя Гіндебурга набирало значіння національного героя. Між Мольтеким і Фалькенгайном з одного боку, а Гіндебургом і Людендорфом з другого лежали, як глибокий ріс, так звані „впливи“. (Макензен був тільки полководцем). Так само між Генцендорфом і його плянами стояли Гіс, Берхгольц і всякі Потюрки. Між ним і рішючими чинниками у Відні зарисовувалися чимраз більш ріжнічі, а до того поглиблювався ріс між союзними арміями, німецькою і австро-угорською. Наближалася катастрофа, котра скінчилася упадком династії Габсбургів і Гогенцоллернів і перерисовуванням карти Європи. Дальші перепади тієї світової драми мало бути дальшим предметом книжки Генцендорфа.

Не знаємо, чи скінчив її. Але й історія не скінчилася і книжка Конрада фон Генцендорфа не втратила своєї ваги.

Historia vitae magistra. Б. Л.

Земельна реформа в практиці.

Винає маєтків, призначених до примусової парцеляції в 1925 р.

Рада міністрів видала постанову про установа земельних нерухомоостей, призначених до примусового викупу в 1926 р. На основі 11 арт. закону про виконання земельної реформи привадає рікочно 200 тисяч гектарів землі під парцеляцію. На основі того ж артикулу земельний власник має право передодити приватну парцеляцію. Якщо річний контингент не був би розпарцельований добровільно, тоді міністер земельної реформи має установа в межах парцеляційного пляну примусовий викуп тих маєтків. Примусовий викуп має бути оголошений в цьому році до 10 січня. Однакє вважаючи, що закон про виконання земельної реформи не ввійшов у життя в 1925 р., призначено на цей рік шляхом компромісу для примусового викупу не 200 тисяч, а тільки 50 тисяч гектарів землі.

Згідно з оголошеним виказом маєтків, призначених для примусової парцеляції, на території львівсько-

го „Земського Уряду“ підлягають цій останній ось які маєтки: в бурчанському повіті в маєтку Александра Гасюша в Стінді 37 гектарів; в маєтку Стінки (та сама) власності Вол. Ценьського 34 гектари. В чортківському повіті підпадає примусовій парцеляції 900 гектарів в маєтку гр. Леніхорського. У львівському повіті 85 гектарів в маєтку Мелатич Мик. і Григ. Терлецьких. В підкарпатському повіті 164 гект. в маєтку Гельського; в перемишлянському повіті, 685 гект. в маєтку Альфреда Потоцького, 150 гект. в маєтку Францішки Потулійської; в равацькому повіті, 160 гектарів в маєтку кн. П. Саліге; в скелятському повіті, 200 гект. в маєтку Олександра Федоровича; в снітинському повіті, 102 гект. в маєтку Якубовича; в Тернопільщині, 150 гект. в маєтку Марії Мітрової; в томашівському повіті, 300 гект. в маєтку Артура Потоцького; в волоцькому повіті, 200 гект. в маєтку, що належить до Ротенберга, Радзіворта і Пінсберга та 115 гект. в маєтку Франціза і Густа Вайнфельда.

Решту маєтків віднесено в інших „Урладах Земських“. На території краєвського уряду признаєтьо під примусову парцеляцію 5000 гектарів. Замітно, що в цілої території 1000 гектарів припадає на маєток кн. Романа Сангушка Вєкторівича-Гуменіса, огже на резиденцію бувшого прем'єра Вітоса.

По широкому світі.

Італійська партія популярів, що була до цього часу в опозиції до уряду, годиться вернутись до парламенту.

Партія Р. К. П. (Російська Комуністична Партія більшовиків) називається від останнього XIV. партійного з'їзду „Всесоюною Комуністичною Партією“, або коротше В. К. П. (б).

Міні Букарештом, Прагою і Білгородом ведеться енергійна війна думок щодо становища супроти фальшованих банківотів на Мадарщині.

Англійська та французька опінія, представлена найбільш впливовими органами преси, домагається розслідування співучасті малярського уряду у фальшованню банківотів, щоби знати, чи союзні держави мають право до інтервенції.

Англія вислала до Китаю свого делегата лорда Віллінгтона, який має означити суму відшкодування за боксерське повстання. Ця сума (приблизно 400.000 фунтів штерл.) буде призначена Англією на цілі хосенні для Китаю.

Радянська Україна.

Українська мова в німецькій школі.

В Мелітополі відбулась конференція освітніх робітників німецьких районів округи. Конференція рішила одностайно ввести навчання української мови по німецьких школах. („Вісти“).

Науково-дослідний катедра письменства.

Президія голознауки рішила організувати в Харкові науково-дослідну катедру письменства. Мета катедри — вивчення теоретично-методологічних питань літератури, опрацювання матеріалів української літератури. Катедра матиме 4 секції: теорії і методології літератури та окремих секцій української, російської та всесвітньої літератури. До співробітників при катедрі будуть запрошені аспіранти і наукові співробітники катедри історії української і західно-європейської культури, що мають наукові праці і працюють в галузі літератури а також анатичні марксистські сили Харкова. („Вісти“).

Поїздка до СРСР.

Посли польського союзу випереджують Скинського. — Обезцінювання поїздки. — Денунціяція „Кур. Пор.“ — Нагода до специфічної „любовності“.

Відважна підготовлювана поїздка посла польського союзу до СРСР, адісісно дня 8. ц. м. (того дня виїхали посли Бріль з „Хлопської Зйонки“), Гельман (сенесіоніст з „Визволення“), Воснуляк і Фідеркевич (з Нез. Хлопської Парті), Дайлук (седан і я клубу кс. Окони), Еремич і Мйотла (з Білоруського Клубу), Антін Васильчук (Українець — дикти) і німецький посол Розумек, поїздку супроводжає варшавський кореспондент радянських газет Браттін.

Після поїздки пос. Приступи (комуніст) і пос. Баліна (з Нез. Хл. Парті) літом минулого року — ця друга поїздка має вже поважніше й далекосяглише значіння. Бо коли перед рік роком відвідували СРСР, ярі прихильники радянського будівництва, то тепер між поїздками-екскурсантами стрічаємо людей, які у великій видалі стоять від радянської платформи.

Посольська екскурсія подається на Мінськ до Москви, а опісля відвідає Харків, Київ, Одесу й Миколаїв, та через Шепетівку верне коло 20. ц. м. до Польщі.

Перед виїздом екскурсанти склали візиту маршалкові Ратасі, а опісля подались до прем. Скинського. Але премієр не прийняв їх, гніваючись на них мабуть за те, що вони випереджують його власну, вже давно заповіджену поїздку до Москви.

Орган Писудського „Курер Пор.“ кидає громи на послів-екскурсантів, стараючись обезцінити їх поїздку:

„Рад. посол п. Войков вчора здійснив свій проєкт супроводження до Москви компанії союзових послів. Склад компанії зовсім не відповів яким більшовицького дипломата. Гості, яких супроводжує в обійми Домбала і Крулюковського, складаються з білоруських послів Мйотли і Еремича, з німецького посла Розумека і українського посла Ант. Васильчука — отже головна з послів меншостей, являю або

скрито, ворожих польській державності. До цієї групи „хрестів чужоземців“ долучилися отці союзові фігури Флорьянко польської національності; Воснуляк і Фідеркевич, що репрезентують комуністичне залядунство (warschawskie), хлоп окований Дайлук, що репрезентує грубу темноту польського хлопського аристократизму, і який пос. Гельман, що невідомо виступає з клубу „Визволення“, а який якесь дивне зрадницьке скінське, що збуджує уявлення недовіри з польської державної точки погляду. Й останній хвилює Войков для спеціальної прикраси того збору, яко туза комуністичної зради посла... Браттін.

Не є це компанія, яка своїм складом свідчила би про щось інше, як лише про те, що мажоритарія братання з більшовицтвом є тісно обмежена або національна, або інтелектуально й культурно до хреста союзових послів, що не входять в ніяку рахунок яко вислів податки польської держави, чи настрої польського громадянства“.

Таку епістолу написав „Кур. Пор.“ послам-екскурсантам на дорогу. Та ледве чи своїми інсинуаціями він переконав когонебудь. Таке обезцінювання послів зовсім не зменшує їх вартості, особливо послів „меншостевих“, а головне білоруських й українських. Так в СРСР живе головна маса українського й білоруського народу. Обов'язком тих послів є скористати з нагоди, щоби приглянутися життю-буттю цієї багато-мільйонної маси. І тому треба жаліти, що з українських послів виїхав тільки один-динний „дикти“ пос. Ант. Васильчук. Щож торкається польських послів з ріжних угруповань, то важко додуматися, щоби нпр. Бріль, Гельман чи Воснуляк були культурними й інтелектуальними покидьками, а нпр. Вітос чи інший Мангеріс інтелектуальними світочами. Та це внутрішньо польська справа.

„Кур. Пор.“ не обмежується цією досадною характеристикою; він іде ще далі і... денунціює пос. Гельмана за те, що він переговорював з Войковим в справі звороту його виборців на Виленщині

і падинних вклідок з б. російського Державного Банку і в справі замовленя на чоботи. А саме виборці пос. Гельмана перед війною зложили в рос. Держ. Банку на вклідки свої гірко зароблені ощадності у висоті 20 міль. карб. Тепер вони в нужді. Пос. Гельман домагався звороту тих ощадностей тимчасом хоч у висоті 5 міль. карб. Виборці пос. Гельмана складаються між ними з шевців, які перед війною, об'єднані в спілку, заробляли тим, що доставляли чоботи російській армії. Сьогодні вони без праці і заробітку, бо польська армія не дає їм замовлень. Пос. Гельман робить заходи, щоби здобути для них в СРСР замовлення на сім

тисяч пар чобіт. Ці заходи пос. Гельмана називає „Кур. Пор.“ — як найчужіше — „антидержавною діяльністю“. Фізіція й Яломія старануються за зворот боргів і здобути замовлень — і там це називається державною мудрістю, а в Польщі „протидержавною діяльністю“ і „зрадою“. Люде повинні жити в нужді і гинути в голоду, щоби тільки не „стрепитися“ чистого діловим взаєминням з установами СРСР.

Варто ще згадати, що жидівська преса підкреслює, що спеціальний прояв жидівської любовності факт відсутності жидівських послів в поїзді до СРСР.

В братерських обіймах.

Положення Польщі і рожеві перспективи Гегечкорі. — Хто може зрозуміти трагедію Груай. — Національне питання в соціалістичній теорії й песієвська практика.

На песієвським конгресі в характері „заграничних гостей“ виступали між іншими грузинський соціаліст Гегечкорі і російський есеєк Дян. Оба вони покористувалися нагодою, щоби висповідатися перед польськими „товаришами“ та дати кілька порад калікуючій Польщі.

Гегечкорі в своїй привітальній промові малював важке положення своєї батьківщини, бажаючи його зясувати польському пролетаріатові.

„Він каже, як хто-небудь інший — твердив Гегечкорі — може нас зрозуміти. Глибокі рани національного утиску ще зовсім не загоїлися в нього і йому дещо, ніж кому-небудь іншому пережити печальні терення грузинського народу і його робітничої класи“.

Щож торкається тав. польської кризи, то Гегечкорі бажав би потішити „польський пролетаріат“. Отже: Польща має багато приятелів, але ще більше ворогів. Одні й другі годяться в тому, що

„положення Польщі є дуже неприємне, що вона переживає глибоку фінансову й економічну кризу, що її будучина загрожена поважними наслідками і т. п.“

Але... але Польща є лише части-

ною світового організму. На неї впливають загальні причини, які викликають однакові для всіх наслідки. Нема такої країни, яка у висліді світового катаклізму не переживала б глибоких потрясень у сфері політичній, фінансовій, господарській, яка почувала б себе щасливою. Деякі англійські патріоти кажуть, що прийшов кінець могутності Вел. Британії. Це недавно Німеччина була об'єктом пошурів пророцтва. А нинішня Франція теж вється в конвульсіях, не говорячи вже про Росію. Навіть Зєднані Держави є недужі з надміру... золота. Серед цієї загальної кризи Польща поправляється. І міжнародний престиж зростає. Крім того Польща є багата. Тільки із загального стану світового ринку не можна було в Польщі відповідно визискати природних багатств і пустити в рух промисел. Польська робітничка класа повинна виминати катастроф, бо

„Революція є це дивна операція, яку дуже небезпечно „позначувати“ кожну часті і серед всіх умов. Сумний приклад Росії є наглядний для всіх“.

Шкаво, що син маленької Груай

Декабристи.

з приводу столітніх роковин революції декабристів.

„Революційна“ й „контрреволюційна“ комуністична й демократична, пануюча й споживаюча гіркий хліб еміграції Росії, святкувала недавно столітні роковини першого свідомого революційного виступу проти царату, відомого під назвою революції декабристів. Свято столітніх роковин скупилось біля події з 14. грудня 1825 р. на Сенатському Майдані в Петербурзі (теперішньому Ленінграді), хоч в тому дні тільки наглядно започаткувалася трагедія революціонерів; дальші її етапи — це події на Україні в днях від 25. грудня 1825 до 3. січня 1826 та кривава екаекція п'ятих передових декабристів в дні 13. липня 1826 в Петро-Павловській фортеці в Петербурзі.

Більшовики використали роковини декабристської революції, щоби в широкій пропаганді зміцнити революційні настрої в російській масі; російська еміграційна демократія покористувалася цєю нагодою, щоби зв'язати себе з першим революційно-реформістичним рухом та пригадати себе ширшій громадці.

З тією метою в Парижі перенесено свято роковин в мури Сорбонни, а бесідники, які там виступали (відомий французький історик Оляр, Мілюков, Алданов, Мельгунов і Мадотін), не лише співали гімни в честь „дворянської революції“, але й підкреслювали, що процес, започаткований декабристами, ще не скінчився.

„Пам'ять про історичні роковини — говорив Мілюков — не є лише історичним спогадом. Ідеї декабри-

стів і тепер сповнені життя. „Ви не вмерли даремно!“ — співав на славу декабристів анонімний автор. Га крім „ідей“ декабристи в заповіді лишили нам дорожчіше почуття, що гори диває: почуття любови до батьківщини і готовість до жертв. Той вогонь, запалений в руських серцях іще не погас“.

І. На Сенатському Майдані.

Грудневий рух 1825 року попередив десятилітня конспіративна діяльність тайних товариств, які мали на меті перестроїти Росію під оглядом політичним і соціальним. Та той рух з ріжних причин не був відповідно пригтований, а кульмінаційна його точка — виступ на Сенатському Майдані в Петербурзі мав випадковий характер. Тим випадком була смерть імператора Олександра І.

Дня 19. листопада 1825 несподівано помер в Таганрові Олександр І. Вістка про його смерть мала йшла до столиці 27. листопада. Північний імператор, вел. кн. Миколай негайно зложив присягу вірності своєму старшому братові вел. кн. Константинові, що тоді перебував у Варшаві. Однак складаючи присягу, Миколай знав, що Константин іще в 1822 за намовою імператора зрікся престолу. Олександр не вважав Константина відповідним на становище керманця великої імперії. Очевидно, цей факт був тайний і відомий тільки невеличкому гуртові довірених достойників.

Складаючи присягу, Миколай ждав прилюдного проголошення Константином своєї абдикації. Тимчасом Константин вважався. Вагання Константина спричинило вагання й серед мідтарних та бюрократичних достойників. Константин тішався більшою симпатією у вій-

ську й адміністраційно-бюрократичних сферах; Миколай був нелюблений. Загання відсунути від престолу Константина могло викликати заворушення, що знову могло творити вихідну точку для активності революціонерів.

Та смерть Олександра застала заговорників несподіваним до ніякої ширшої акції. Розглянувшись в положенні, постановили вони не протинитися загальній присязі в користь Константина і заняті вижидуюче становище супроти нового імператора. Коли розійшлися чутки про можливість абдикації Константина, то тоді заговорники постановили спротивитися складанню присяги Миколаєві — і ніби то обстоюючи права Константина — загорнути владу у свої руки, іменувати тимчасовий уряд і скликати законодавчі збори, які виготовили б конституцію і реформи для Росії. Заговорники були переконані, що тим способом змусять до уступок нового імператора, а радикальніші з них навіть готові були покінчити з царською сімєю, щоби тим легше уgruntувати новий лад в Росії.

Вагання Константина ослабило його позицію супроти Миколая. Те вагання відбилос і на настроїх петербурзьких чинників.

Заговорники постійно відбували довірі наради і вели завязаті дискусії. Вкінці постановлено на вклідок абдикації Константина не присягати Миколаєві, тільки зібрати гвардійські полки на Сенатському Майдані. Коли зібрані війська не заявили за Миколаєм, то він не матиме впливу й не буде небезпечний. На випадок успіху буде проголошений маніфест до народу і скликана Дума для означення форми державного ладу в

Росії. Одночасно вибрано диктатором кн. Трубецького, який мав право в рішучій хвилі ділати самостійно. Та цей вибір, як описи виявилос, був наскрізь хибний.

Дня 12. грудня на нараді заговорників, кн. Оболенський запитав делегатів полків, скільки полків кожний з них приведе на Сенатський Майдан. Відповідь не була потішюча. Ніхто не міг ручити хоч би за одного воєка.

При тому припадок іще більше ускладнював плани заговорників. Один з приятелів Оболенського, офіцер Ростовцев (який сам не належав до заговорів, але який знав плани заговорників), заявив, що вважає своїм обов'язком остерегти Миколая перед прийняттям корони. Ніякі намови нічого не помогли. Ростовцев спершу листом, а опісля усно повідомив Миколая про наміри заговорників, хоч не згадав імен заговорників. Другого дня (13. грудня) Ростовцев повідомив заговорників про свій вчинок і радив їм залишити якунебудь акцію, бо Миколай буде пригтований на зустрітні всяких можливостей. Заговорники, які й так не дуже вірили в успіх свого підприємства, не клали ваги на доразові успіхи заговорів, тільки в порів'ї ідеальному мали те глибоке пересвідчення, що мусять жертвувати себе „для історії“. Тому постановили далі ділати, не огладоючи на вчинок і перестороги Ростовцева.

Рівнобіжно із заговорниками діяв і Миколай. Вечером 13. грудня покликав до себе полковників гвардії й офіцерами приєднав їх до своїх бій — так, що рано 14. грудня 1825 вони почали відібрати присягу від війська яке на вірність Миколаєві.